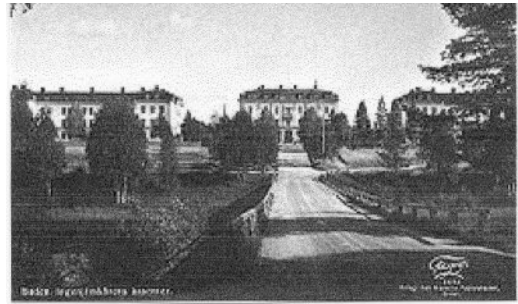

9026 Johansson

Ing 3 Boden

Militärtjänst

Det kom en kallelse om mönstring för allmän värnplikt. Året var 1940 och den andra världskriget hade just börjat. Mönstringen ägde rum på Frälsningsarméns lokal i Örnsköldsvik. Det var mitt i vintern och ganska kallt. Vi stod nakna och huttrande medan vi väntade på att bli uppropade.

Militärläkaren, som synade de blåfrusna, var en barsk herre, som inte ville veta av något pjosk. Många, med ett läkarintyg i handen och frisedel i blicken, fick snabbt sina förhoppningar grusade. Det var bara prima liv. Infanteriet och Trängen i Sollefteå, och Ing.3 i Boden fick merparten. Några hade tur och fick komma till flyget. Det ansågs som allra bäst. Snyggaste uniformen också.

I april kom en inkallelseorder med enkel 3-djeklassbiljett till Ing.3 i Boden. Tåget gick från Ö-vik en vacker vårväll. Vi fick sedan vänta flera timmar i Mellansel innan natttåget kom. Det fanns ganska gott om plats, en del kunde ligga på sätena, medan andra klättrade upp och lade sig på bagagehyllorna. Konduktören hutade men ingen brydde sig.

Nymornade och olustiga efter den obekväma resan pallrade vi oss av på morgonsidan där vi möttes av några furirer från regementet. Nu skulle alla civila fasoner tas ur oss med det snaraste. Det var hårda ord från början och höga rop, som krävde lystring och manade till uppställning på två led, något som skulle visa sig vara en närmast manisk företeelse inom det militära.

Slutligen var uppställningen något så när, och en av furirerna skrek med full hals: "Avdelning framåt marrsch! Vänster, höger! Vänster, höger!" Det var dåligt med takten. Vi lunkade framåt med våra billiga resväskor, rov för stridiga känslor.

Många rekryter hade ryckt in och det fanns inte plats i kasernerna utan vi blev inhysta i en barack vid Bodån. Sedan vi låst in våra tillhörigheter fick vi mat. Blev utspisade. Sill och potatis, samt kruskagröt med äppelmos. Det var gott.

Efter maten var det persedelutlämning. Nu var det dags att ikläda sig kronans kläder. Vi fick passera efter en lång disk. Innanför disken stod personal, som med vana ögon bestämde storleken på rockar, byxor, skjortor o. dyl. till denna karavan av långa och korta, magra och tjocka. Det snabba beslutet var utan appell. Lama protester

hördes ibland när storleken avvek alltför mycket. "Då får du komma tillbaka och byta senare!" sas det.

Alltihop prickades av på en lista. Man var ansvarig och ersättningsskyldig ända ner till fotlapparna. Dessa var fyrkantiga dukar av flanell, som skulle viras runt foten för att spara strumporna. Det fanns fortfarande gott om uniformer modell- Å; den av grå vadmal med blå ståndkrage och blå revärer på byxorna. Den skulle användas till vardags tills den var utsliten, om det nu lyckades. Modell-39 hette den nya grågröna uniformen, som fick användas vid permission.

Skjorta -fält, skjorta -perm. skjorta -linne. Skodon -läger, skodon -marsch . Allting var omkastat på listan i god militärisk ordning. Vi fick också en liten bok, som hette SOLDATINSTRUKTION. Där stod allt, som vi måste kunna för att i första hand få permission och komma ut på stan. Det var inte lite som krävdes. Alla truppslag och deras förläggningssorter. Gradbeteckningar. Från general till vicekorpral. Hur man hälsade och gjorde anmälan och anhållan.

I baracken väntade tomma madrass- och kuddvar på att bli fyllda med någonting. Det visade sig vara krollsprint, som fanns i en lada på andra sidan Bodån. När vi fyllt madrasser och kuddar med detta förträffliga material fick vi nål och tråd för att sy igen dem. Det skulle vara riktigt gjort, så att det inte låg en massa krollsprint kring sängarna. Logementsbefälet visade hur det skulle se ut, och ovana händer grep sig verket an. Klockan 22.00 tog dagen slut. Ljuset släcktes och det var bara att krypa till kojs. Det kändes lite ovan, men snabbt tog sömnen över.

Morgonen kändes om möjligt ännu mer ovan. En furir stod i dörröppningen och skrek för full hals: "REVELJ!" Klockan var 06.00. Vi skulle upp ur sängarna på momangen, tvätta och klä på oss, bädda sängen snyggt och sträcka filtöverdraget, samt vara klara för avmarsch till matsalen kl. 06.15, för att inta första frukost. Inget sol här, inte! En av pojkarna, som tyckte att tiden var i knappaste laget, tog det lätt med tvättningen. Han tog tvål och handduk och sprang med de övriga till tvättrummet, gjorde en runda där och sedan snabbt tillbaka. Sedan hällde han maccasarolja i håret och kammade sig med hårkarda. Frukosten bestod av en mugg välling, hårt bröd med smör och mjukost samt kaffe. Den som ville fick en andra mugg välling. Den mat vi tagit för oss måste vi äta upp. Vid brickinlämningen stod dagofficieren och vaktade och såg till att inget ätbart hamnade i skultunnan. De som hade något kvar på tallriken, fick vackert gå tillbaka till bordet och äta rent.

Uppställning! Ett kommando som man fick vänja sig vid. Vi ställde upp och stod i givakt så blåkragarna skavde under öronen.

Varje morgon var det avlämning. Plutoncheferna rapporterade, under höga rop, helomvändningar och honnörer till kompanichefen, som i regel var kapten, om läget i plutonen, vilka som var närvarande och vilka som var frånvarande och anledningen till detta. All frånvaro, isynnerhet på grund av sjukdom, ogillades starkt av kaptenen. Vi var en hop veklingar, som behövde härdas. Han såg strängt på oss och slog med ridspöet mot de blanka stövlarna, vilket fick honom att tänka på andra skodon som skulle vara blanka. Marschkängorna! Med argusögon granskade han de uppställdas fotbeklädnad. Han fann vad han sökte. Dåligt putsade skor. Några försökte bättra på det hela med att gnida tåhättan mot vaden på andra benet, något som lämnade synliga tecken på det ljusgrå vadmalet. Då blev det ytterligare bannor. Klackjärnen och "luffarstiften" kontrollerades. Vi höll upp benet som när man synar skor på

hästar. Det skulle finnas 42 stift under varje sula, och naturligtvis klackjärn. Saknades något fick vi veta att vi var de uslaste rekryter som någonsin trampat Ing.3:s kaserngård.

Nu dök majoren upp. Han kom ridande och ställde upp framför kompaniet. Kaptenen skrek: "Gi-i-i-vakt!" och vi stramade opp oss ytterligare. Efter avlämningen skrek majoren: "Goddag, kamrater!" varefter vi skrek tillbaka: "Goddag, major!" Sista skriket blev majorens: "Manöver", vilket innebar att man fick något litet sjunka ihop och ställa den vänstra foten framför den högra.

Vi tadelades även av majoren för att vi såg ut som en samling hösäckar och att det tydligen behövdes hårda tag för att det skulle bli fason på oss.

Nu började en drill som skulle pågå några veckor framöver. Exercis 1, d.v.s. grundutbildning i hur man går och står; hur man stannar och vänder sig om. Självklara saker säger någon. Icke så !

En furir och en korpral turades om att lära oss dessa utomordentliga kunskaper. Det var i början av juni och rätt så varmt, även på dessa breddgrader. Vi travade runt i gruset på kaserngården. Svetten rann under vadmalen när vi ansträngde oss att vara till lags.

Ett par av grabbarna var passgångare, närmast en skymf för plutonen. All ledig tid fick dessa pojkar trava runt, på raster och kvällar för att vänja sig av med olaten. Ju mer de pressades, desto svårare blev det. Det blev bara så att armen följde benet. Fullständigt regelvidrigt.

Efter några dagar, när vi kunde förflytta oss drägligt, fick vi hämta ut gevär. Det skulle bli gevärsexercis. Man fick absolut inte kalla geväret för bössa. Sparbössa fanns, fick vi veta, men ingenting annat.

Nu visade det sig att vi hade en vapenvägrare på plutonen. Nr.3412 Malm tog inte emot något gevär. Icke! Furiren blev först alldeles mållös över denna vägran att lyda order. Sedan tog ilskan över. Malm kommenderades att stå i givakt och fick en gruvlig utskällning. Han skulle anmäla honom för disciplinbrott. Det skulle bli krigsrätt. Malm stod på sig, till vår oförställda glädje. Han tänkte inte ta ett gevär i sin hand.

På kvällen läste Malm bibeln och bad, som han brukade. Nästa dag fick han inte vara med på exercisen. Man hade skickat honom till militärprästen för att denne skulle tala honom till rätta. Detta lyckades inte. Trots att han utsattes för övertalningsförsök flera gånger i veckan, vek han inte från sin övertygelse. Att bära vapen var ett fördärv.

Men så lindrigt skulle han inte komma undan. Inte nog med att han slog dank halva dagarna när han gick till prästen. Han slapp ju också gevärsexercisen! Furiren och korpralen gick och ruvade på hämnd. En morgon vid uppställningen kom de fram till den gevärslöse och hängde flinande på honom en grovt tillyxad planka i form av ett gevär. Malm ändrade inte en min. Han gjorde "för fot gevär", som vi andra och låtsades om ingenting.

En kväll fick vi veta att vi skulle vara med på en högtidlighet på I- 19:s exercisfält. Översten för militärområdet skulle tala till årets rekryter. Vi skulle marschera till musik. Fastän vi hade dåliga erfarenheter av överhetens tal kändes det upplivande att få lämna harvandet på kaserngården för en dag.

"Uppställning!" Ropet ekade mellan kasernväggarna. För första gången fick vi bära permissionsuniform. Ännu hade vi inte fått permission för att lämna området. Det fattades mycket än i våra kunskaper innan vi ansågs mogna att släppas lösa på egen hand.

Allt befäl var i farten. Det hördes höga rop och krav på lystring. Kaptenen synade först att allt var i sin ordning. Det blev dubbel kontroll när sedan majoren kom. "Men vad innerst inni glödhet?" Majoren hade stannat framför 3412 Malm. Man hade fullständigt glömt vapenvägraren. Den samvetsömme. Där stod han och blickade troskyldigt på den bålde krigaren. Han höll plankgeväret "för fot". Majoren kunde knappt tala för sinnesrörelse. Han röt åt kaptenen att skaffa bort mannen ur hans åsyn fortast möjligt. Han var en stor skam för komp., för Ing.3, för hela militärområdet, ja, för landet. Malm fick utgå under mycket buller och gny. Han ålades handräckning i köket, alltmedan vi andra tågade bort till tonerna av Ing. 3:s marsch.

Var tionde dag fick vi vår lön. 10:- , 1:- per dag. Då blev det besök på "Markan" . Kaffe och en bulle kostade 25 öre. Några försökte förmera den magra ersättningen med ett parti poker. Det slutade ofta illa och vi fick en låntagare för de kommande tio dagarna. En var snäll till ytterlighet och skickade hem sin tia till mamman.

När det närmade sig midsommar sa plutonchefen att vi skulle kunna få permission. Det var inte fråga om att få resa hem eller något annat storslaget, utan att komma utanför grindarna och kanske ta en promenad ner till sta'n. Men det fanns ett "Mene Tekel". Kompanichefen, vår koleriske kapten. Vi satt med våra permissionslappar i korridoren och väntade. Det var minsann inte bara att gå in och lämna permissionssedeln och få den påskrivna. Bort det. Så här gick det till: Först knacka på dörren. Inte för starkt, och inte för svagt. Lagom. Om det hördes ett ilsket: "Kom in!" gick man in och ställde sig i stram givakt innanför dörren. Nästa drag var kaptenens. Han bläddrade förstrött i några papper på bordet. Det kunde gå en lång stund innan han plötsligt sa: "Nå!" Då ropade man med hög röst: "Vpl. 9026-21-40 Johansson anhåller om att få tala med kapten!" Om det gick för sig blev det taktsteg, marsch fram till skrivbordet, ställningssteg, och ytterligare anhållan: "Kapten! Vpl. 9026-21-40 Johansson anhåller om att få permission". Permissionssedeln överlämnas. Kaptenen tar den mellan tummen och pekfingeret, tittar på den förväntansfulle och säger: "Och vpl. 9026 kan sin soldatinsruktion vid det här laget?" "Ja, kapten!" " Hur känner man igen en överstelöjtnant?" Sedan kaptenen fått ett nöjaktigt svar satte han sin signatur på permissionssedeln. Nu följde en ny procedur. Med kvittot i hand skrek man: " Tack, kapten!", Gjorde helomvändning, taktsteg och marscherade till dörren, halt och ny helomvändning. Hade man lyckats med akrobatiken nickade kaptenen nådigt, och man kunde efter ännu en helomvändning lämna rummet.

Många föll s.a.s. på mållinjen. Glada över den lilla frihet som väntade sprang de på dörren utan att iaktta hela ceremoniet. Adjutanten skickades att ta tillbaka permissionssedeln och vederbörande fick göra ett nytt försök nästa dag. En del lessnade och struntade blankt i det hela. De gick där i sina grötrockar på kasernen och strosade hela helgerna. De brydde sig inte. Slutligen fick de sin permission ändå utan några övningar.

Nere vid Bodån var övningsplatsen för brobyggnad. Där fanns plank, pontoner av olika utseende, bärbalkar för landfäste, spadar och spett mm. Den dag det stod brobyggnad på schemat visste vi att det blev kämpigt. Inte nog med att det var tungt; allting skulle utföras efter kommando. När vi skulle sjösätta pontonerna t.ex., skulle dessa hämtas från ett upplag. Det var tunga pjäser. En rektangulär plåtlåda, som vägde c:a 300 kg. Tio man, fem på vardera sidan, fick i uppdrag att bära. Det fanns inga handtag utan vi fick ta tag under lådans botten. Befälet skrek: "Böj och fatta! Till midjan, lyft! Vila! Till axeln lyft! Avdelning framåt marsch! Ett, två, ett, två!" Det var viktigt med takten. När terrängen var ojämn knäade de långa pojkarna under den väldiga bördan, medan de kortvuxna mer eller mindre trampade luft. Väl nere vid stranden sattes pontonen i vattnet och fyra man fick hoppa i och försöka ro det trögstyrda flytetyget i läge för att kopplas samman med en annan ponton. Under tiden arbetade andra med brofästena på ömse sidor av vattendraget. När alla pontoner var sammankopplade lades bärbalkar ut, och sist plank, som utgjorde vägbanan. Även ett räcke sattes upp. Aldrig gick det fort nog. Furiren tog tid. Så lusigt hade han inte trott att man kunde bygga bro över Bodån, och det ville inte säga lite. Han hade lång erfarenhet. (Den vanliga psykningen).

På vårt logement fanns en stor kraftig gosse, 1824 Andersson, som hade en stark böjelse för att vandra i sömnen. Fast alltid var det någon av de 23 övriga på "luckan", som vaknade av dunsen när sömngångaren hoppade ner från överslafen, och kunde återföra honom till ordningen.

En natt hade han dock lyckats ta sig ur sängen utan att någon vaknat. Vi väcktes på ett hänsynslöst sätt av ett väldigt brak och klirrande av glas. Den starke gossen hade tagit en av de bastanta pallarna, som stod vid bordet, och med full kraft kastat den mot fönstret. Verkan var enastående. Båda fönsterhalvorna och mittstolpen var borta. Logementchefen, en furir, som låg närmast fönstret, hade sängen full av glassplitter. Han var blek och skakad medan han samlade ihop sina tillhörigheter för att söka sig en lugnare sovplats. Nattvandrarerna återbördades till sin slaf och han bad oss binda en tomburk om foten så att vi skulle höra om han kom på drift igen. Vi gick till sängs. Genom hålet i fönstret svepte en mild bris. Det hördes fågelsång. Inte dumt alls.

På morgonen blev Andersson skickad till läkare. Han fick några piller, som han skulle ta på kvällen. Ingenting blev sagt men det låg liksom i luften att vi hade sällskap med en simulant. En som var ute och letade en frisedel under de nattliga eskapaderna.

Strax före midsommar råkade jag skada mig när vi spelade fotboll. Inre ligamentet i höger knä brast och det blev skjuts med häst och trilla till garnisionssjukhuset. På kuskbocken satt stalleträngen iklädd grötrock och "havremått". Hela benet gipsades och det måste jag gå med i en hel månad.

Midsommarafton brukar ju vara en dag med diverse muntrationer. Inte denna. Vår granskande kapten uppenbarade sig på kvällskröken och märkte till sin fasa att någon kastat en cigarettfimp på kaserngården. Ansvarigt befäl fick genast order att ombesörja städning av hela området. Upplockning av fimpar, tändstickor och papper skulle göras meddelst ålning. "Verkställ!"

Alla som inte hade lyckats få permission rekryterades till denna sällsamma midsommardans. Med mitt gipsade ben undgick jag förnedringen. Från fönstret följde jag mina olycksbröders krypande på kaserngårdens grus.

Efter helgen skulle 2:dra kompaniet flytta till ett barackläger vid Luleälven för att öva brobyggnad. Nu blev det fråga om en helt annan svårighetsgrad. Luleälven var både bred och strid, vilket ställde stora krav på truppen. Med mitt gipsade ben kunde jag inte delta i övningarna, utan fick stanna i baracken. Det var sommar och varmt och jag hade det oförskämt bra. Även Andersson, nattlöparen, var hemma. Han skulle vara sjukskriven tills läkaren hade undersökningen klar. Till och från åkte han in till staden för samtal med doktorn.

Baracken var delad i två halvor på längden. Ena delen upptogs av 8 dubbelbritsar. Den andra inrymde dagrum med vedkamin och 4 sängplatser. På kortsidan fanns ett tvätttrum. Bortsett från ljudligt snarkande stördes friden en natt av ljudet från glasrutor som splittrades. Var det möjligen Osalige Anden igen? Mycket riktigt. Jag låg i dagrumsdelen och kunde snart se Andersson komma från tvätttrummet. I händerna, som var fulla med blod, höll han en brandyxa, som han hämtat i tvätttrummet. Jag blev dödförskräckt. Med mitt gipsade ben kunde jag inte komma långt. Med en duns rullade jag ned på golvet och in under sängen. När jag kikade fram såg jag Andersson höja yxan och med full kraft hugga mot ett tomt klädskap, som stod vid min säng. Yxan gick genom dörren som om det varit papper. När han ryckte till sig yxan för att hugga en andra gång fick han skåpet över sig. Nu var alla på fötter och övermannade den orolige. Sjukvårdskunniga människor kom skyndande och förband de skadade händerna.

Nu blev det frisk luft i baracken. Andersson hade krossat nästan alla fönsterrutor med sina bara händer.

Vi tog för givet att sömngångaren skulle bli hemskickad efter detta. Det kändes lite olustigt med denna oberäkneliga urkraft mitt ibland oss. Men icke! Man måste pröva honom ytterligare.

På dagarna satt vi och pratade med varandra om våra hemförhållanden o.dyl. Han hade gift sig ung och hade både fru och barn. De hade skaffat sig ett s.k. Per Albin hus med en bit jord och två kor. Han funderade mycket över hur frun klarade sig. Det var en hel månad kvar till skördepermissionen, den enda permission när man fick åka hem. Hans båda händer var ombundna och han grunnade över hur det kunde komma sig att han måste upp på nätterna. Men det var inget som han rådde över.

Efter ytterligare en vecka vaknade jag av ljud från tvätttrummet. Icke oväntat dök vår vän Andersson upp. Han hade ett snöre kring vristen, men tomburken var borta. - Bredvid dörren till tvätttrummet fanns gevärsstället. Nattvandrarerna tog ett vapen och kom gående mot min säng. Paralyserad såg jag honom fatta med båda händerna i gevärspipan. Han gick förbi där jag låg och fortsatte mot kaminen, som stod i hörnet av dagrummet. Med full kraft slog han ett rundslag mot kaminen. Det var en gjuten kamin som sjönk ihop i en hög av skärvor. Kolven gick av och kraftmannen stod där med gevärspipan i händerna. Stor uppståndelse. Andersson fick omgående skjuts till sjukstugan. Sedan fick vi höra att han fått frisedel. Vi såg honom inte mer. Han hade fått åka hem till sitt kära torp.

Var det måne sista gången han gick sömnen?? Ossian Johansson. - 40-talet.

